

segla slovenskim učiteljem ter maha po stari podedovani navadi po „Učiteljskem Tovarishu“, po kranjskih mračnjakih mej učitelji. Da pa toliko bolj gotovo doseže svoj namen, prikriva kremplje pod ovčji kožuh ter govori o naprednih učiteljih brez razločka národnosti, ki so se izrekli zoper versko šolo. Ako bode dosegla svoj namen, potem bode užé zopet poudarjala svoj nemški poklic.

Slovenski učitelji, ne pustite se varati z lepimi besedami! Kar je minulo, je minulo. Tlake in desetine ne bode več; tudi učitelj ne bode več cerkvenik in orglavec, če ne bode hotel. Kar imamo pravic po šolskem zakonu od l. 1869., teh nam ne bode nihče jemal in vzel. Čemu bi tedaj delali zdražbe tam, kjer ni treba? Izkušnja pa nas uči, da se značajni ljudje vzgojajo le na verski podlogi. Komur ni vera prva in poglavitna stvar in vodnica v življenji, ta se tudi za národnost ne bode brigal, kadar pride na razpotje.

Otroška individualnost.

Fr. Gabršek.

IX.

Najočitneje se razodeva individualnost v onih otrocih, katere more vsaka malenkost vzburi in iz ravnotežja spraviti. Takov otrok se véde popolnem obratno od prejšnjega stanja; viharen je in nestalen; prehaja od jednega afekta k drugemu; malokje pa ne najde svojim čustvom one ugodljivosti, katera bi ustrezala njegovi razburjenosti. Taki individualnosti je kaj težko ustreči. Ako se učitelj protivi trmi takega otroka, postane otrok še bolj vzbujen, ako pa se uda njegovi težnji, potem je nevarnost še večja, da bode skušal pri prvi priliki zopet doseči svoj namen s svojeglavnostjo. Vender imamo tudi pri teh otrocih mnogo stopinj posebnih svojstev. Jednega ni lahko z lepimi besedami prepričati o napačnosti njegovih teženj, uklone pa se ostrim besedam učiteljevim. Drugi pa se ukroti in spravi, ako mu ne odrečeš onega, česar zahteva. Zato je treba vselej natanko preudariti, se li ujema postopanje učiteljevo z nadaljnim vzgojnim namenom, in je li na podlogi tega soglasja dovoljeno, učencu dopustiti, da stori to, kar se mora družemu iz ravno teh razlogov zabraniti. Največ pa je otrok te vrste, ki radi zapovedujejo in menijo, da jim morajo drugi le dobro delati. Ako bi jim ustrezali v vsem njihovem ravnanji, razvadili bi se tako, da bi bili težko kdaj zadovoljni sami s sabo. Samozadovoljnost pa je velik del človeške sreče; sam s sabo nezadovoljen človek smatra ves svet za takovega, ki mu ne želi nič dobrega; v vsakem človeku vidi svojega sovražnika in pristudi se mu to zemsko življenje. Tak človek ne pozná hvaležnosti in térja, kjer bi imel prositi. Zato veljá v obče, da se otrokom ne sme v vsaki malenkosti skazovati ugodljivost; kadar pa meniš, da ne moreš drugače ravnati, uči ga poprej prositi, potem pa se tudi zahvaliti. Tako je tudi pri učenji. Le nerad se poprime kakov otrok knjige ali berila. To naj te ne moti, da bi ga pustil v nemar. Podaj mu v čitanje kaj zanimivega. S prva bode čital nejevoljno, a kmalu se mu bode prikupila knjiga, in z naprej bode ljubil poučljive spise. Pri vsem tem pa navadno opazujemo, da tudi takov otrok, ki se noče podvreči volji učiteljevi ali koga drugega, vender le spoštuje učitelja. To je znamenje, da ima pravi ugled učiteljev neoprečno privlačnost. Takov otrok se uveri, da mu učitelj ne nasprotuje iz sebičnosti, temveč le, ker mu dobro želi. Skrbi torej, da si tega ugleda ne zmanjšaš z nepremišljenimi zapovedmi ali prepovedimi in da tega, kar si jedenkrat rekel, ne oporočeš v kratkem zopet brez potrebe.

Iz trmoglavosti izvira često predrznost, iz te pa častihlepnost in gospodoželjnost. Ako se tem lastnostim pridruži še ošabnost, potem imamo otroka, o čegar izboljšanje bi

skoro izgubili potrpljenje. Tù je treba učitelju poprijeti se onih pripomočkov, katere mu podaje otrokova priroda sama. Tak otrok ima navadno krepko voljo. Zato si prizadevaj, da jo ukloneš otroku samemu na korist. Poskušaj v njem vzbuditi nekaj ponosa za kreposti, katerim je posebno dostopen. S pomočjo tega ponosa in njegove krepke volje ga odvadi nečednosti, in rad se ti bode udajal. S ponosom pa ga tudi navdaj, kazoč mu posnemanja vredne vzore iz zgodovine in iz vsakdanjega življenja. Že častiljubje samo ga bode sililo na to, da posnema kreposti in se privadi rahljejšim in pohlevnejšim čustvom.

Toda živahnost se ne kaže samo v čustvih, temveč v vsem duševnem delovanju. Tako najdemo marsikaterrega otroka, ki hitro deluje in se najtežjega dela poprime. Vender so tudi tù razlike. Ta pojmuje le pojedinosti, onemu se gibljejo predstave v širjih krogih; tretji ne opazi važnosti, a drug se briga bolj za bistvenosti. Temu se razvijajo predstave hitro in živo, domišljija mu je živahna, drugi ni vztrajen, dosleden, energičen. Ta najraje sam ustvarja in združuje, oni ljubi reprodukcije, iz katerih plête nadaljne tvorine. Mnogi vidi in pojmuje jasno ter pojme hitro urejuje; zopet drugi postopa previdneje in gleda pred vsem na dejansko uporabo. Ta se navdušuje za prirodo, oni za idejale. Zopet drugi je nagle jeze, hitro je razžaljen; zato ima malo veselih čutov, več pa neprijetnih. Vender se dá marsikateri utolažiti in rad odpusti razžaljenje. Ravno tako je temu žal, ako je koga razžalil, sramuje se prenenaglenosti, kesá se učinjenega zla. Nekateri pa ne pozná odpuščanja, hoče se maščevati nad svojim součencem ter mu škodovati. Pri vsem tem bodi učitelj previden, da uporablja vselej primerna sredstva; kajti lahko bi z nepravimi dosegel uprav obratno, kar je nameraval. Pred vsem pa naj otroke natančno in skrbno nadzoruje, da tako zapreči pojavljanje vseh slabih svojstev. Vrh tega naj kroti naglo jezo, maščevalnost z resno grajo. Navaja naj otrokom stroga нравstvena načela, katera naj ponavlja pri vsaki ugodni priliki. Marsikaj storé otroci iz nevednosti, ali ker se jim ni o pravem času razložila nenravstvenost njih ravnanja. Ko pa uvidijo, da taka svojstva ne dopadajo Bogu in ljudem, potrudijo se, da se jih odvadijo ter jih nadomesté z boljšimi in Bogu dopadljivejšimi.

Knjiga Slovenska.

§. 13.

Z lastnimi ali posebnimi imeni so slovanski rodovi sedaj na pr.:

Slovenci t. j. Slovani po Kranjskem, južnem Koroškem in Štajarskem, zapadnem Ogerskem in Hrvaškem, po Istri, Goriškem in deloma po Beneškem. Ker se je to naše ime povzdignilo v občno, ima se v knjigah iz raznih časov tudi razno čitati, sedaj v posebnem sedaj v splošnem pomenu. Prav všeč mi je še zdaj v obliki Sloven-Sloveni, in ker smo za posebni rod poprijeli se imena Slovenec-Slovinci, je razložek gotov, in pisava Sloven-Sloveni, kakor Slovan-Slovani, v občnem smislu „Slave-Slaven“ nedvomna. Drugače je zastran pridevnika slovénski, kateri utegne biti dvomljiv; da se temu ognemo, pišimo slovénski le v posebnem pomenu „slovenicus, slovenisch“, slovanski pa v splošnem t. j. „slavicus, slavisch“. Tudi sosedje Nemci nam sedaj že skorej sploh pravijo „die Slovenen, das Slovenische“, ne pa „die Winden, die windische Sprache“; le v kaki nemškutarski srditosti zareži še kdo: „Was wollen diese Windischen, i koa nix bindisch!“

Slovaki po Ogerskem imenujejo sami sebe Slovence, besedo in deželo svojo slovénsko ali Slovenčino. Tako jim pravijo še vedno tudi Čehi, kateri nas zahodnje Slo-